

Przygotowanie dziecka do szkoły

Gotowość szkolna

Prawidłowy rozwój psychofizyczny dziecka jest jednym z najważniejszych problemów nurtujących rodziców. Dziecko, które w niedługim czasie zmieni swój status z przedszkolaka na ucznia podlega takim wątpliwością szczególnie często. Co powinno umieć, co wiedzieć a czego wcale nie musi by rolę ucznia podjęło bez trudu. Rodzice mają szereg wątpliwości, porównują osiągnięcia dzieci z dziećmi znajomych lub wymagają od nauczycieli w przedszkolu organizowania mnóstwa dodatkowych zajęć zapominając, że w tym wieku najważniejsza dla rozwoju dziecka jest mądra zabawa.

Dojrzałość szkolna to osiągnięcie przez dziecko takiego stopnia rozwoju umysłowego, społecznego i fizycznego i emocjonalnego, który umożliwi mu przystosowanie się do wymagań szkoły. Warto zaznaczyć, że jest ona wynikiem dwóch procesów – zarówno samoistnego dojrzewania dziecka jak i jego procesu uczenia się.

Psycholodzy, pedagodzy i nauczyciele coraz częściej używają określenia „gotowość szkolna” w której największy nacisk kładziony jest na rozwijanie w dziecku odpowiedniej motywacji do pracy, wysiłku intelektualnego, wiary we własne siły, odporności emocjonalnej czyli tego co zgodnie z najnowszą wiedzą jest najbardziej potrzebne do osiągnięcia sukcesów edukacyjnych.

Nie wszystkie dzieci osiągają ją w tym samym wieku, liczy się tutaj zarówno indywidualny rozwój naszego dziecka i jego historia życia. Ważne jest na przykład w jakich warunkach wychowywane było do tej pory dziecko, czy chodziło do przedszkola, miało kontakt z książkami, kredkami, czy było aktywne fizycznie i zachęcane do samodzielności.

Czym powinno charakteryzować się nasze dziecko by można było określić je dojrzałym do podjęcia obowiązku szkolnego? Składa się na to wiele elementów, co ważne dojrzałość intelektualna na którą zwracają głównie uwagę rodzice jest tylko jednym z nich, dojrzałość społeczna, emocjonalna, fizyczna jest tak samo istotna. Koncentrowanie się tylko na sferze rozwoju dojrzałości umysłowej jest dużym błędem popełnianym przez troskliwych rodziców. Dziecko, które podejmuje naukę w szkole powinno ujawniać zainteresowanie nauką, wykazywać się dobrym poziomem wiedzy o sobie i otaczającym świecie (jak się nazywa, gdzie mieszka, co robią rodzice, jaki jest dzień tygodnia....). Bardzo ważna jest umiejętność skupienia swojej uwagi na danym zadaniu, (szczególnie na tym nieatrakcyjnym dla dziecka), istotna jest również poprawna wymowa oraz rozumienie treści przekazywanych wiadomości. Właściwy dla wieku poziomem analizy i syntezy wzrokowej i słuchowej jest niezbędny do stwierdzenia odpowiedniej gotowości.

Warto dodać, że na dojrzałość ma ogromny wpływ stan zdrowia dziecka, związana z nim odporność na zmęczenie, sprawność ruchowa, sprawność manualna. Konieczna jest ustalona lateralizacja (nieodpuszczalna jest oburęczność u dziecka w tym wieku). Odpowiednio zaś ukształtowana dojrzałość emocjonalno-społeczna dziecka powinna pozwolić mu na między innymi nawiązywanie prawidłowych kontaktów z rówieśnikami i dorosłymi. Widoczna jest ona w umiejętności współdziałanie w zespole, przestrzegania reguł, czekania na swoją kolej, zgłaszania swoich potrzeb nauczycielowi jak również nieabsorbowaniem nauczyciela cały czas swoją osobą. Nie bez znaczenia jest znaczna samodzielność dziecka oraz umiejętność radzenia sobie z uczuciami (swoimi i innych), posiadanie motywacji do skończenia rozpoczętej pracy, wrażliwość na ocenę.

Z jakich powodów dziecko na osiąga odpowiednią dojrzałości szkolnej? Uwarunkowania są zróżnicowane, uzależnione zarówno od dziecka (jego zdrowie, stan psychofizyczny) instytucji (nieodpowiedni nauczyciele, słabe wyposażenie placówki) jak i od rodziców (zły klimat emocjonalny domu, nieprawidłowe postawy wobec nauki).

Obserwowanie rozwoju (wszechstronnego!) dziecka a w razie jakichkolwiek wątpliwości konsultacja u specjalisty i ustalenie odpowiednich form pomocy to najważniejsze zadanie rodzica.

Na koniec warto przypomnieć Raport Krajowego Centrum Klinicznych Programów Dla Niemowląt w Stanach Zjednoczonych, który jednoznacznie stwierdza, że o sukcesie dziecka w szkole decyduje nie tyle nadzwyczajna umiejętność czytania czy znajomość faktów, ile zbiór cech emocjonalnych i społecznych: pewność siebie i ciekawość, wiedza o tym, jakiego zachowania oczekuje się od niego i jak ma powściągnąć impuls, aby nie zachować się źle,

umiejętność czekania, stosowania się do wskazówek i zwracania się do nauczycieli po pomoc oraz zdolność wyrażania swoich potrzeb w kontaktach z innymi dziećmi.

Iwona Grabowicz-Chądrzyńska

Psycholog Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 12 w Warszawie

Magazyn dla Rodziców czasopisma Świerszczyk

Jak pomóc dziecku zadebiutować w roli ucznia.

Wielka zmiana Rozpoczęcie nauki w szkole jest jednym z kluczowych momentów życia dziecka, a pierwsze doświadczenia mają ogromne znaczenie dla jego postawy wobec nauki oraz motywacji do osiągnięcia celów. Pójście do szkoły związane jest z nowymi obowiązkami, dużym wysiłkiem – zarówno fizycznym, jak i intelektualnym, a także dostosowaniem się do życia społecznego. Szkoła jest środowiskiem zupełnie innym od tego, które dziecko już poznało. Oczekiwania dorosłych są dla niego często zupełnie nowe i dotyczą wielu obszarów jego aktywności, które były dziecku nieznane.

Kiedy małe dziecko przekracza próg szkoły i przeobraża się z przedszkolaka w ucznia, to zarówno ono, jak i jego rodzice przeżywają wiele sprzecznych emocji. Z jednej strony radość, wręcz dumę (dla dziecka ta zmiana zazwyczaj wiąże się z poczuciem bycia „dużym”), z drugiej strony niepewność, a nawet lęk przed czekającymi obowiązkami. Czy Kasia poradzi sobie w szkole? Jest taka płacziwa, gdy pojawiają się nowe osoby. Krzyś z kolei jest strasznie ruchliwy, jak zdoła wysiedzieć tyle czasu w ławce? Zosia dużo chorowała, cała rodzina była silnie skoncentrowana na jej osobie, jak teraz poradzi sobie w klasie, gdzie nie będzie najważniejsza? Czy odnajdzie się w grupie rówieśniczej?

Trudno dawać tu jakieś rady, bo każde dziecko jest inne, inaczej odbiera początek szkolnej kariery. Ogromną rolę odgrywają tu rodzice, ich nastawienie do tego ważnego wydarzenia.

Wsparcie emocjonalne Dla rodziców i dzieci pójście do szkoły to wielka zmiana, która zawsze wiąże się z niepewnością i lękiem. Dlatego w rozmowie z przyszłym uczniem nie zaprzeczajmy jego uczuciom. Jeśli nasz maluch cieszy się i czeka z wielką radością na pierwszy dzwonek, nie mówmy mu, że szkoła to koniec beztroskiej laby, a pani weźmie się za niego i wreszcie będzie musiał siedzieć spokojnie. Jeśli jednak maluch wyraźnie unika rozmów o szkole, chce wrócić do przedszkola, to akceptacja jego obaw (a nie bagatelizowanie czy ośmieszanie) pomoże zmienić jego nastawienie do szkoły.

Wiedza o szkole Warto odwiedzić szkołę, do której będzie uczęszczało nasze dziecko, pójść na dzień otwarty, obejrzeć sale, łazienki, szatnie, rozkład całego budynku, zobaczyć, jak wygląda świetlica, co proponuje się dzieciom do jedzenia, czy szkoła zatrudnia specjalistów – szczególnie ważnych w opiece dzieci młodszych, takich jak logopeda, psycholog, czy organizuje zajęcia korekcyjno-kompensacyjne i inne. Szkoła to nowy, ale konieczny etap – to dzięki niej dziecko zyskuje samodzielność, wciela się w nowe role społeczne, ale również poznaje siebie – swoje możliwości i ograniczenia. Pomóżmy mu zadebiutować w nowej roli.

Autor: Iwona Chądrzyńska, psycholog dziecięcy, Magazyn Dla Rodziców czasopisma Świerszczyk